Evvabin Namazı Duha (Kuşluk) Namazıdır

Ebu Muaz Seyfullah Erdoğmuş

"Evvabin Namazı" İsminin Kuşluk Namazına Ait Olduğunun Delilleri:

1- Ebu Hureyre radıyallahu anh'den; Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem buyurdu ki;

لاَ يُحَافِظُ عَلَى صَلاَةِ الضُّحَى إِلاَّ أَوَّابٌ قال : و هي صلاة الأوابين

"**Duha namazına ancak evvab (Allah'a çokça tevbe edip yönelen) kimse devam eder**. **O (duha namazı) evvabin (Allah'a yönelen kimselerin) namazıdır**." Bunu İbn Huzeyme ve Hakim rivayet ettiler.[1]

2- Zeyd b. Erkam radıyallahu anh'den: Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem:

صَلاَةُ الأَوَّابِينَ حِينَ تَرْمَضُ الْفِصَالُ

"**Evvâbîn namazı, sıcaktan deve yavrularının ayakları yandığı[2] zaman kılınır.**" Buyurmuştur." Bunu Müslim rivayet etti.[3]

3- Aynısını Abd b. Humeyd ve Hafız Semmuye; Abdullah b. Ebi Evfa radıyallahu anh'den rivayet ettiler.[4]

4- Zahir b. Tahir es-Sudasiyat adlı eserinde sahih isnad ile Enes radıyallahu anh'den rivayet ediyor: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

يَا أَنَسُ صَلِّ صَلاَةَ الضُّحَى فَإِنَّمَا هِيَ صَلاَةُ الأَوَّابِينَ مِنْ قَبْلِكَ

"Ey Enes! **Duha namazını kıl. Zira o senden önceki evvabin'in (Allaha yönelenlerin) namazıdır**"[5]

5- Deylemi, Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet ediyor: Rasulullah

---

[1] **Hadis hasendir**. İbn Huzeyme (2/228) Hâkim (1/314) lafız her ikisine aittir. Taberani Mucemul Evsat (4/159) Hakim hadisin Müslim'in şartına göre sahih olduğunu söyledi. Zehebi de ona muvafakat etmiştir. Elbani Silsiletul Ehadisis Sahiha'da (702, 1994) Hasen dedi. Bkz.: Suyuti Camiu's-Sagir (9955)

[2] Nevevi, Müslim Şerhinde (6/30) der ki; "ramda'; kum'un güneşin hararetiyle şiddetle ısınması anlamına gelir. Yani; deve yavrularının ayakları kumdan yandığı zaman" demektir. Fasîl; deve yavrularının küçükleri demektir." Bkz.: Neylul Evtar (2/81)

[3] **Hadis sahihtir**. Müslim (musafirin 143-144 no:748) İbn Ebi Şeybe (2/173) Tayalisi (687) Ahmed (4/366) İbn Huzeyme (2/229) İbn Hibban (6/280) Darimi (1457) Beyhaki (3/49) Taberani (5/207) Bezzar (4315) Elbani Sahiha (1164)

[4] **Sahih**. Abd b. Humeyd (527) Camiu's-Sagir (5072) Busayri İthaf (1763) İbn Hacer Metalibu'l-Aliye (684) Hafız ibn Hacer isnadının sahih olduğunu söylemiştir.

[5] **Zayıf.** Zahir b. Tahir eş-Şehami Es-Sudasiyat (287) Ebu Abdillah es-Saidi es-Sudasiyat (2/3) Ebu Ya'la (7/197, 273) Bezzar (7396) Beyhaki Şuab (6/429 no:8766) Taberani Evsat (5/328) İbn Şahin et-Tergib (121) İbn Adiy (1/418) Busayri İthaf (1755) Suyuti Camiu's-Sagir (5012) Suyuti "sahih" demiştir. Elbani Daifu'l-Cami (3476) ed-Daife (3773)

sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

صلاة الضحى صلاة الأوابين

"**Duha namazı evvabin namazıdır**"[6]

6- Ebu'l-Kasım el-Munadili, Cüz'ünde el-Esbag b. Nubate'den rivayet ediyor:

أبصر على بن أبى طالب ناسا صلوا صلاة الضحى حين بزغت الشمس فقالوا تخيروا صلاة الأوابين قالوا وما صلاة الأوابين قال صلاة الأوابين ركعتان وصلاة المسبحين أربع وصلاة الخاشعين ست وصلاة الفتح ثمان ركعات صلاة رسول الله - صلى الله عليه وسلم - يوم فتح مكة وصلاة مريم ابنة عمران اثنتا عشرة ركعة من صلاها فى يوم بنى الله له بيتا فى الجنة

Ali b. Ebi Talib radıyallahu anh bazı insanların güneş tepedeyken duha namazı kıldıklarını gördü. "Evvabin namazını tercih edin" dediler. "Evvabin namazı nedir?" denildi. Oda dedi ki: "Evvabin namazı, iki rekattır. Tesbih ediciler onu dört rekat kılar. Huşu sahipleri onu altı rekat kılar. Fetih namazı ise sekiz rekattır ki Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'nin fethi gününde bunu kılmıştır. Meryem bt. İmran'ın namazı ise on iki rekattir. Bu namazı kılan için Allah cennette bir ev yapar."[7]

7- Ebu Hureyre radıyallahu anh'den:

أوصانى خليلى بثلاث لا أنام إلا على وتر وأن أصوم ثلاثة أيام من كل شهر وأن لا أدع ركعتى الضحى فإنها صلاة الأوابين

"Dostum (Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem) bana üç şey tavsiye etti; vitir kılmadan uyumamam, her aydan üç gün oruç tutmam ve iki rekat duha namazını terk etmememi tavsiye etti. Zira bu evvabin namazıdır."[8]

8- Ali radıyallahu anh insanların güneş doğarken namaz kıldıklarını gördü ve şöyle dedi:

عَنْ عَلِيٍّ : أَنَّهُ رَآهُمْ يُصَلُّونَ الضُّحَى عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ، فَقَالَ : هَلاَّ تَرَكُوهَا حَتَّى إِذَا كَانَتِ الشَّمْسُ قِيدَ رُمْحٍ أَوْ رُمْحَيْنِ ، صَلَّوْهَا فَذَلِكَ صَلاَةُ الأَوَّابِينَ

---

[6] **Sahih**. Deylemi (3729) İbn Şahin et-Tergib (129) İbn Abdilberr et-Temhid (8/136) Ebu Nuaym Tarihu İsbehan (1/241) Elbani es-Sahiha (1994) Sahihu'l-Cami (3827) Suyuti Camiu's-Sagir (5083)

[7] Kenzu'l-Ummal (23437) isnadını bulamadım. Az sonra gelecek olan 8 nolu hadis bunun şahididir.

[8] **Sahih.** Darimi (1745) Ahmed (2/265, 505) İbn Huzeyme (2/227) es-Sahiha (1164) isnadı sahihtir.

“Bunu güneş bir veya iki mızrak boyu yükselinceye kadar terk edin! Bu miktar yükselince kılın zira bu evvabin namazıdır.”[9]

Akşam Namazından Sonra Evvabin Adıyla Kılınan Namaz Sabit Değildir

1- İbn Nasr, Muhammed b. Munkedir’den mürsel olarak rivayet ediyor:

من صلى ما بين المغرب والعشاء فإنها من صلاة الأوابين

“Kim akşam ile yatsı arasında namaz kılarsa o evvabin namazıdır”[10]

2- İbn Merduye, İbn Ömer radıyallahu anhuma’dan rivayet ediyor:

من عقب ما بين المغرب والعشاء بنى له فى الجنة قصران ما بينهما مسيرة مائة عام وفيهما من الشجر ما لو يراهما أهل المشرق وأهل المغرب لأوصلهم فاكهة وهى صلاة الأوابين وهى غفلة الغافلين وإن من الدعاء المستجاب الدعاء الذى لا يرد ما بين المغرب والعشاء

“Akşam ile yatsı arasında namaz kılana cennette iki saray yapılır ki ikisinin arası yüz yıllık mesafedir. Arası ağaçlarla doludur. Doğulular ve batılılar bu ikisini görmüş olsaydılar onun meyvelerine ulaşırlardı. Bu evvabin namazıdır ki, gafiller bundan habersiz kalır. Muhakkak bu vakitte kabul edilen dua vardır. Akşam ile yatsı arasında edilen dua geri çevrilmez.”[11]

3- İbn Zencuye İbn Abbas radıyallahu anhuma’dan mevkuf olarak rivayet ediyor:

إن الملائكة لتحف بالذين يصلون بين المغرب والعشاء وهى صلاة الأوابين

“Muhakkak ki melekler akşam ile yatsı arasında namaz kılanlara hediye verirler. Bu namaz evvabin namazıdır.”[12]

4- Abdullah b. Amr radıyallahu anhuma şöyle demiştir:

صَلاَةُ الأَوَّابِينَ مَا بَيْنَ أَنْ يَنْكَفِتَ أَهْلُ الْمَغْرِبِ إِلَى أَنْ يُثَوَّبَ إِلَى الْعِشَاءِ

---

[9] **Sahih**. İbn Ebi Şeybe (2/174) Hatib el-Mufterak (3/336)

[10] **Zayıf**. İbn Nasr Muhtasaru Kıyamil-Leyl (s.20, 78) İbn Mubarek Zühd (1259) Beyhaki (3/19) Camiu’s-Sagir (8804) Iraki el-Muğni (600) Zubeydi İthaf (3/372) Elbani Daifu’l-Cami (5676) ed-Daife (4617) Suyuti ve Elbani: zayıf demişlerdir.

[11] **Uydurma**. Curcani Tarihu Curcan (s.74 no:21) İbn Adiy (2/20) İbn Tahir Makdisi Zehiratu’l-Huffaz (5400) Hafız Makdisi bunun uydurma olduğunu söylemiştir. İsnadında Ömer b. Subh hadis uyduran birisidir. Beşir b. Zadan ise bir hiçtir.

[12] Kenzu’l-Ummal (21839) isnadında ulaşamadım.

“Evvabin namazı; akşam namazını kılanların yatsı namazını beklemek için ibadete çekildikleri zaman kıldıkları namazdır.”[13]

5- Mekhul’den mürsel olarak:

من صلى بعد المغرب ركعتين قبل أن يتكلم كتبتا في عليين

“Kim akşam namazından sonra hiç konuşmadan iki rekat kılarsa bu iki rekat illiyyinde yazılır”[14]

6- Ebu Hureyre radıyallahu anh’den:

من صلى بعد المغرب ست ركعات لم يتكلم فيما بينهن بسوء عدلن له بعبادة ثنتي عشرة سنة

“Kim akşam namazından sonra aralarında kötü bir şey konuşmadan altı rekat namaz kılarsa kendisi için on iki senelik ibadete bedel olur.”[15]

7- Aişe radıyallahu anha’dan:

من صلى بين المغرب والعشاء عشرين ركعة بنى الله له بيتا في الجنة

“Kim akşam ile yatsı arasında yirmi rekat namaz kılarsa Allah onun için cennette bir ev yapar”[16]

8- İbn Amr radıyallahu anhuma’dan:

من صلى ست ركعات بعد المغرب قبل أن يتكلم غفر له بها ذنوب خمسين سنة

“Kim akşam namazından sonra konuşmadan altı rekat namaz kılarsa elli senelik günahları bağışlanır.”[17]

9- Ömer b. Ebi Halife, Ata el-Horasani’den:

---

[13] **Zayıf**. İbn Ebi Şeybe (2/197) İbn Mubarek Zühd (1260) isnadında Musa b. Ubeyde zayıftır.

[14] **Zayıf**. İbn Nasr Kıyamu’l-Leyl (s.58) İbn Ebi Şeybe (2/16) Camiu’s-Sagir (8802) Munavi et-Teysir (2/826) Daifu’l-Cami (5660) Suyuti, Munavi ve Elbani zayıf demiştir.

[15] **Çok zayıftır**. Tirmizi (435) İbn Mace (1167) İbn Huzeyme (1195) Ebu Yala (10/414) el-Askeri Musnedu Ebi Hureyre (s.71) Taberani Evsat (1/250) Camüu’s-Sagir (8803) Iraki el-Muğni (1264) Daifu’l-Cami (5661) Tirmizi, Hafız Iraki ve Suyuti zayıf demiştir. Tirmizi dedi ki: “İsnadında Amr b. Ebi Has’am vardır. Muhammed b. İsmail el-Buhari onun hakkında: “hadiste münkerdir, çok zayıftır” demiştir.” Bkz.

[16] **Uydurma**. İbn Mace (1374) İbn Şahin et-Tergib (s.172) Suyuti Camiu’s-Sagir (8805) Daifu’l-Cami (5662) isnadında Yakub b. Velid yalancı bir ravidir. Suyuti zayıf, Elbani uydurma demiştir.

[17] **Zayıf**. İbn Nasr Kıyamu’l-Leyl (s.57) İbn Şahin et-Tergib (272) Muhlis el-Fevaid (8/34) İbn Ebi Hatim İlel (1/78) Camiu’s-Sagir (8806) isnadında Muhammed b. Gazvan vardır. Ebu Zur’a: “Uydurmaya benziyor” demiş, İbn Hacer, Suyuti, Munavi ve Elbani zayıf olduğunu belirtmiştir. Elbani Daifu’l-Cami (5665)

عمر ابن ابي خليفة قال سمعت عطاء الخراساني وصلى معنا المغرب فأخذ بيدي حين انصرفنا فقال ترى هذه الساعة ما بين المغرب والعشاء فإنها ساعة الغفلة وهي صلاة الأوابين ومن جمع القرآن فقرأه من أوله الى آخره في الصلاة كان في رياض الجنة

Ata el-Horasani bizimle beraber akşam namazını kıldı. Namazdan ayrılınca elimden tuttu ve şöyle dedi:

“Akşam ile yatsı arasında şu gördüğün vakitler gaflet saatleridir. Bu vakitte evvabin namazı vardır. kim kuranı başından sonuna kadar bu vakitte okur ve ardından namaz kılarsa cennet bahçelerinde olur.”[18]

10- Ammar b. Yasir radıyallahu anhuma’dan:

رأيت حبيبي صلى الله عليه وسلم يصلي بعد المغرب ست ركعات ، ثم قال : من صلى بعد المغرب ست ركعات غفرت له ذنوبه وإن كانت مثل زبد البحر.

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’i akşam namazından sonra altı rekat kılarken gördüm.” Sonra dedi ki: “Kim akşam namazından sonra altı rekat kılarsa günahları deniz köpükleri kadar dahi olsa affedilir.”[19]

Netice:

Sahih hadislerde evvabin namazı olarak duha (kuşluk) namazı tarif edilmektedir. İnsanlar arasında yaygın olarak akşam namazından sonra altı rekat olarak kılınıp “evvabin namazı” denilen namazın ise sabit bir aslı olmadığı gibi, bu namaza “evvabin namazı” adını veren rivayetler sadece zayıf yahut uydurma rivayet yollarıyla gelmiştir. Dolayısıyla sahih rivayetlere muhalif olan bu metinler hadis ıstılahatına göre “münker” rivayetler olarak değerlendirilir. Akşam ile yatsı arasında nafile namaz kılmaya gelince bazı sahabelerden bu amel sabit olmuştur. Ancak hiçbir sahabeden bu namaza evvabin namazı dedikleri sabit olmamıştır. Allah en iyi bilendir.

Nafile namazlar ibadetler babından olduğu için mutlaka meşruluğuna dair delil mevcut olduktan sonra amel edilmelidir. Allah Azze ve Celle delilsiz amel edenleri kınamış, delil ile hareket edenleri şu ayetinde övmüştür:

“Rabbinden bir delil üzerinde bulunan kimse, kötü ameli kendisine süslenen ve hevasına uyan gibi olur mu?” (Muhammed 14)

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem de “Her kim emrimiz bulunmayan bir amelde bulunursa o reddolunur” buyurmuştur.

---

[18] **Zayıf.** Maktu bir rivayettir. Ebu Nuaym Hilye (5/200) meçhul ravileri vardır.
[19] **Zayıf.** Taberani Sagir (900) Taberani Evsat (7/191) Ebu Nuaym Ahbaru İsbehan (1785) İbn Asakir (43/352) İbn Cevzi İlel (1/453) Elbani Daifu’t-tergib (333) İbn Mende dedi ki; isnadında Salih b. Katan tek kalmıştır. Heysemi Mecmau’z-Zevaid’de (2/230) Salih b. Katan’ın hal tercemesini bulamadım demiştir. Dolayısıyle bu ravi meçhuldür.